REPUBLIKA SLOVENIJA | MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT
unisVET
Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Lorena Mihelač

ZAČETNICA ZA KLAVIR 2

Program: PREDŠOLSKA VZGOJA
Modul: GLASBENO IZRAŽANJE

(Vir: http://www.promenademusic.co.uk/images/user/piano-teacher.jpg)

Ljubljana, februar 2010

Srednje strokovno izobraževanje

Program: **Predšolska vzgoja**
Modul: **Glasbeno izražanje**

Naslov učnega gradiva
Začetnica za klavir 2

Ključne besede: **igranje klavirja, klavir na predšolski glasbeni vzgoji.**

Seznam kompetenc, ki jih zajema učno gradivo:
Spoznavanje prvin igranja na klavirju.
Seznanjanje z različnimi tehnikami igranja in načini, kako usvojiti določeno skladbo.
Spoznavanje vloge klavirja v programu predšolske vzgoje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

780.616.433:37.015.31(075.034.2)
373.2.016:78(075.034.2)

MIHELAČ, Lorena
Začetnica za klavir 2 [Elektronski vir] / Lorena Mihelač. - El. knjiga. - Ljubljana : GZS, Center za poslovno usposabljanje, 2010. - (Srednje strokovno izobraževanje. Program Predšolska vzgoja. Modul Glasbeno izražanje)

Način dostopa (URL): http://www.unisvet.si/index/index/activityld/82. - Projekt UNISVET

ISBN 978-961-6413-45-9

252058368

Avtor(ica): **Lorena Mihelač**
Recenzent(ka): **Andrej Ožbalt**
Lektor(ica): **Helena Kostelec**

Založnik: **GZS Ljubljana, Center za poslovno usposabljanje**
Projekt unisVET
URL: http://www.unisvet.si/index/index/activityld/82
Kraj in datum: **Ljubljana, februar 2010**

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons:
Priznanje avtorstva – Nekomercialno - Deljenje pod enakimi pogoji.

Učno gradivo je nastalo v okviru projekta unisVET Uvajanje novih izobraževalnih programov v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju s področja storitev za obdobje 2008-2012, ki ga sofinancirata Evropska unija preko Evropskega socialnega sklada in Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Vsebina gradiva v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino nosi avtor.

UVODNI NAGOVOR AVTORJA

»Začetnica za klavir 2« uvaja v prvine igranja na klavir, pri čemer je na razpolago zelo bogat slikovni material, ki nazorno prikazuje, kako se lotiti igranja klavirja in na kaj biti pozoren pri igranju klavirja.

V »Začetnici za klavir 2« so na razpolago note, ki uvajajo v igranje na klavir z levo in desno roko posamično ter obojeročno. Na razpolago so številne vaje, začetniške etude in skladbe, ki so avtorsko delo, nekaj najbolj znanih otroških oz. ljudskih pesmic, kar omogoča uporabo te začetnice dijakom, ki obiskujejo program predšolske vzgoje.

Zaradi široke zasnovanosti vsebine je »Začetnica za klavir 2« primerna tudi za vse ostale ljubitelje klavirja, ki ne obiskujejo programa predšolske vzgoje. Omogoča samostojno učenje klavirja, hkrati pa lahko marsikateremu, ki je opustil igranje klavirja, »osveži spomin«.

»Začetnica za klavir 2« je gradivo, ki sloni na več kot 25-letni pedagoški izkušnji poučevanja klavirja kot prav tako na bogatih osebnih profesionalnih klavirskih izkušnjah same avtorice.

»otroški klavir«

(Vir: http://www.magictails.com/abydos/images/child_pianos/2505-Mahogany-Black.gif)

KAZALO VSEBINE

- **Nega rok** **stran 6**
- **Nega klaviature** **stran 8**
- **Pravilno sedenje za klavirjem** **stran 8**
- **Postavitev rok na klaviaturi** **stran 11**
- **Kako začeti igrati?** **stran 13**
- **Razporeditev tipk na klaviaturi** **stran 14**
- **Tehnika »non legato«** **stran 15**
- **Tehnika »legato«** **stran 16**
- **Tehnika »staccato«** **stran 17**
- **Igranje lestvic (lestvice C, G in F-dur)** **stran 18**
- **Vaje za desno roko** **stran 21**
- **Vaje za levo roko** **stran 23**
- **Vaje za obojeročno igranje** **stran 25**
- **Lahke etude** **stran 28**
- **Lahke skladbice** **stran 32**
- **Otroške in ljudske pesmice** **stran 36**
- **Spremljanje otroških in ljudskih pesmic** **stran 37**
- **Literatura** **stran 39**

KAZALO SLIK IN NOTNIH PRIMEROV

- **Slika otroškega klavirja** **stran 3**
- **Dolgi nohti** **stran 6**
- **Slika pravilno striženega nohta** **stran 6**
- **Slika: napačna postavitev za klavirjem** **stran 9**
- **Sedenje za električno klaviaturo** **stran 9**
- **Klavirski stol** **stran 10**
- **Napačno sedenje za klavirjem** **stran 11**
- **Postavitev rok na klaviaturi** **stran 12, 13**
- **Razporeditev tipk na klaviaturi** **stran 14**
- **Igranje »non legato«** **stran 15**
- **Igranje »legato«** **stran 16**

- **Notni primer za »legato«** **stran 17**
- **Notni primer za »staccato«** **stran 17**
- **Igranje lestvic** **stran 18**
- **Notni primer: C - dur lestvica** **stran 19, 20**
- **Notni primer: G - dur lestvica** **stran 20**
- **Notni primer: F – dur lestvica** **stran 20, 21**
- **Notni primeri: vaje za desno roko** **stran 22, 23**
- **Notni primeri: vaje za levo roko** **stran 24, 25**
- **Notni primeri: vaje za obojeročno igranje** **stran 26, 27**
- **Notni primeri: Etude** **stran 29, 30**
- **Notni primer: štetje četrtinke in osminke** **stran 30**
- **Notni primeri: lahke skladbice** **stran 32 - 35**
- **Notni primeri: otroške in ljudske pesmice** **stran 36, 37**
- **Notni primer: spremljava z akordi** **stran 37**
- **Prijemi akordov na klaviaturi** **stran 38, 39**

Opomba: vse slike v začetnici so avtorsko delo Lorene Mihelač, razen če pod sliko ni naveden drugi vir.

ZAHVALA

Zahvaljujem se dijakom Srednje šole Metlika Davidu Hrovatu in Blažu Brudarju, ki so mi pomagali posneti dragocene slike za to e-gradivo.

NEGA ROK

Glede na to, da so pri igranju klavirja prsti rahlo zaokroženi se odsvetujejo dolgi nohti. Z dolgimi nohti ni mogoče uporabljati pravilne tehnike igranja, prav tako ni mogoče malo močnejše udarjati po tipki, a da ne bi prišlo do poškodbe nohtov (lomljenje nohta, spodvijanje nohta pod blazinico ipd.).

Lepo urejeni nohti na rokah, vendar je s takšnimi nohti skoraj nemogoče pravilno igrati klavir.

Nohti na rokah naj bi bili postriženi toliko, da nas ne motijo, ko udarimo z blazinico prsta po tipki, oz. da se ne sliši njihovo »ropotanje« po tipkah. Možno je narediti tudi preizkus, če je noht dovolj pristrižen, tako da pritisnemo z blazinico nekega prsta (od 2. do 5. prsta na roki) na palec. Pri tem naj noht ne bi rezal v palec:

Pravilno strižen noht

pravilno strižen noht ne »tolče« po tipki

Odvisno od tega, kako so se strigli nohti v otroštvu, imajo nekateri pianisti resnično velike probleme z nohti in jih ne morejo dovolj ostriči, se pravi nekaj nad blazinico prstov. To pomeni, da se bo posledično slišalo njihovo udarjanje na tipko tistega časa, ko sledi udarec blazinice po tipki. Na žalost se v teh primerih ničesar ne more storiti, razen da se nohti strižejo samo toliko, da je igranje klavirja možno in da ni boleče.

Tudi če nohte na rokah lahko dovolj ostrižemo, jih ne smemo preveč ostriči, ker lahko pride do krvavitve pod nohtom. Namreč, ko igramo klavir, udarjamo z blazinicami po tipkah, včasih bolj rahlo, včasih pa tudi bolj močno in se že po enem polurnem igranju v primeru preveč ostriženih noht čutijo bolečine v prstih.

Vsaka klaviatura na klavirjih ni enako kvalitetna. Nekatere klaviature so kvalitetne in narejene iz takšnih materialov, da se roke ne potijo pretirano pri igranju klavirja. Največji problem so tipke na digitalnih klavirjiv in predvsem pri električnih klaviaturah, ki so narejene iz plastične mase, zaradi česar se roke bolj pogosto potijo kot pri tipkah na akustičnih klavirjih. V kolikor smo nagnjeni k potenju rok, se svetuje dosledno umivanje rok pred igranjem klavirja in po igranju klavirja ter robčki (najbolj higienični so papirnati robčki), s katerimi vsako toliko obrišemo klaviaturo, če je potna od našega igranja.

Obstajajo razhajanja v mišljenju glede okraskov, ki jih imamo na prstih v primeru, če se odločimo igrati klavir. En prstan praviloma ne moti igranja klavirja, vendar več njih in predvsem široki prstani resnično motijo igranje klavirja, tako da se svetuje, da se snamejo s prstov pred igranjem klavirja.

Zapestne ure ali zapestnice so sicer lep okras, vendar tudi niso preveč zaželene za časa igranja klavirja, ker ali ropotajo za časa igranja (zapestnice) ali stiskajo po nepotrebnem zapestje roke, ki naj bi bilo sproščeno in voljno pri igranju klavirja.

Obstaja nepisano pravilo, da nohti na rokah pianiste naj ne bi bili lakirani. Če si pazljivo pogledamo videoposnetke na spletnih straneh ali prenose koncertov pianistov na televiziji, vidimo da pianisti nimajo lakiranih nohtov, predvsem tisti, ki igrajo klasično glasbo. Eden od razlogov je tudi ta, da se kruši barva z nohtov pri igranju klavirja, ker hote ali nehote udarjamo ne samo s prsti, ampak tudi občasno z nohti ob tipkah, zaradi česar barva na nohtih poka.

NEGA KLAVIATURE

Klaviatura na klavirju je naše delovno področje, za katerega moramo skrbeti tako kot za vsako drugo delovno področje. Po navadi imajo klavirji pokrov za klaviaturo, kar pomeni, da klaviaturo vedno pokrijemo po našem igranju. Pri tistih klavirjih ali električnih klaviaturah, kjer ni pokrova, se svetuje mehek trak v širini in dolžini klaviature (najboljše flanel), s katerim lahko pokrijemo klaviaturo. Pokrivanje klaviature se svetuje zaradi tega, da se ne nabira po nepotrebnem prah na klaviaturi in zaradi morebitnega razlitja kakšne tekočine ipd. Klaviaturo pokrivamo tudi zaradi tega, da jo zaščitimo pred sončnimi žarki, ki ji lahko škodujejo.

Pred in po igranju se svetuje brisanje klaviature z vato, na katero lahko čisto na rahlo kapnemo nekaj kapljic blage raztopine čistega alkohola (zaradi dezinfekcije). To je predvsem priporočljivo, če na isti klaviaturi igra več oseb. Klaviature ne čistimo z nobenim agresivnim čistilnim sredstvom, da je ne bi po nepotrebnem poškodovali.

Ker so tipke pri digitalnih klavirjih in pri električnih klaviaturah narejene iz plastične mase, se svetuje previdnost pri igranju. Digitalni klavirji po navadi prenesejo zelo močne udarce, vendar do ene meje, ko se lahko zgodi, da tipka poči pri svojem korenu (na delu, kjer je učvrščena). Še bolj občutljive so električne klaviature. Vsekakor je tipke možno zamenjati (na servisu) in po navadi do takšnih pripetljajev ne prihaja tako pogosto.

PRAVILNO SEDENJE ZA KLAVIRJEM

Za klavirjem *sedimo* in ne stojimo, kar velja tudi za igranje na digitalnem klavirju ali za električno klaviaturo. Velikokrat vidimo na slikah ali na videoposnetkih glasbenike, ki igrajo klavir (električno klaviaturo) stoje, vendar ta način igranja ne omogoča tisto igranje, ki ga lahko ustvarimo, ko sedimo za klaviaturo. Pri igranju stoje ne moremo uporabljati naših rok pravilno in tudi nimamo tiste moči v rokah, ki jo imamo, ko sedimo.

O tem, na čem sedimo, je bilo govora že v »Začetnici za klavir 1«: sedimo na klavirskem stolu (v kolikor igramo na akustičnem/digitalnem klavirju) ali na posebnem stolu, ki je po navadi malo ožji od tistega za klavir, v kolikor igramo na električni klaviaturi.

za klavirjem sedimo in ne stojimo

(Vir: http://images.newcelebritypics.com/img/celebs/images/a/alicia_keys_playing_the_piano-11582.jpg)

Primer, s katerega je razvidno sedenje za električno klaviaturo.

(Vir: http://www.impulse-music.co.uk/images/westley-3.gif)

Na sliki je lepo razviden klavirski stol.

(Vir: http://englandpiano.com/images/C1pe_girl.jpg)

Ko sedimo za klavirjem, je potrebno upoštevati tudi nekaj določenih pravil, da bomo lahko pravilno igrali in da nas pri tem ne bo bolela hrbtenica ali roke:

- **ne sedimo na navadnem stolu. V kolikor druge možnosti nimamo in je višina stola sprejemljiva, se ne naslanjamo na stol,**
- **ne sedimo na vrtljivem stolu, predvsem na tistem, ki je namenjen za pisarno in ima naslonjala za roke,**
- **ne podvijamo noge pod stolom,**
- **ne križamo noge pod klavirjem,**
- **ne igramo klavir s prekrižanimi nogami za klavirjem,**
- **ne sedimo na stolu »po turško«,**
- **ne smemo sedeti previsoko ali prenizko za klavirjem. Za določanje prave višine nam je lahko v pomoč komolec naše roke, ki naj bi bil približno na isti višini kot rob klaviature,**
- **ne smemo sedeti ne preblizu ne predaleč za klavirjem, ker v enem in v drugem primeru ne moremo pravilno uporabljati**

naših rok pri igranju klavirja. V pomoč nam je lahko koleno, ki naj bi bilo samo malo pod robom klavirja,

- **ne sedimo pretogo za klavirjem, ker nas bo v tem primeru začela boleti hrbtenica,**
- **ne sedimo usločeno pred klavirjem,**
- **pred klaviaturo sedimo tako, da smo približno na sredini klaviature. V pomoč nam je lahko tipka »c1«, ki se pri akustičnem/digitalnem klavirju nahaja kot četrti »c« po vrstnem redu oz. kot tretji »c« po vrstnem redu na električni klaviaturi začenši od skrajnje leve strani.**

ne sedimo s prekrižanimi nogami

ne sedimo pretogo za klavirjem

ne sedimo z usločenim hrbtom za klavirjem

POSTAVITEV ROK NA KLAVIATURI

Pri postavitvi rok na klaviaturo je dobro upoštevati naslednje:

- **zapestje roke ne sme biti previsoko in ne prenizko, ker nas v enem ali drugem slučaju lahko začne boleti roka in ne bomo mogli uporabljati naših rok pravilno, oz. nam bo onemogočeno izvajanje določenih tehnik igranja,**

prenizko zapestje

previsoko zapestje

pravilna postavitev roke

»lomljen« četrti prst desne roke

- **prstov ne smemo «lomiti« in tudi ne preveč spodvijati,**

prste ne »spodvijamo«

palec ne kažemo »navzven«

vedno je palec rahlo obrnjen »navznoter«

- **posebno pozornost je treba usmeriti pravilni postavitvi palca na roki. Palec mora biti rahlo zaokrožen,**
- **roka je rahlo zaokrožena, vsi prsti roke so na klaviaturi,**
- **roke ne smemo krčiti.**

KAKO ZAČETI IGRATI KLAVIR?

Preden začnemo z igranjem klavirja, je dobro biti seznanjen z notami v violinskem in basovskem ključu (glej e-gradiva: Uvod v glasbeno teorijo 1, 2 in 3). Poznavanje not nam lahko bistveno olajša igranje na klavirju, kjer naj bi bili sproščeni, ne pa v »krču«, ker moramo misliti na pravilno uporabo rok in hkrati tudi na to, katere note igramo.

Tradicionalni pouk klavirja začenja z igranjem desne roke, potem z levo roko in šele nato z obema rokami skupaj (skoraj vse začetnice za klavir). Seveda je tudi ta pristop možen, vendar se priporoča učenje desne in leve roke hkrati, kar pomeni, da v kolikor se začenjamo učiti s palcem desne roke, se učimo hkrati igrati tudi s palcem leve roke.

Zakaj? Zato da zagotovimo enakomerni razvoj obeh rok in čim prejšnje obojeročno igranje. Večina ljudi je ali »desničar« ali »levičar«, kar pomeni, da uporabljajo največkrat samo desno ali samo levo roko za različna opravila, ker ne zmorejo ta ista opravila opraviti enako kvalitetno in z desno in z levo roko (npr. pisanje, striženje s škarjami itn.).

To pomeni nadalje, da se bodo te razlike kazale tudi pri igranju klavirja, kjer bomo bolj napredovali pri igranju tiste roke, s katero opravljamo največkrat vsa ostala opravila (z desno ali z levo roko). Prav iz tega razloga je treba zagotoviti enakomerno učenje in delovanje obeh rok.

V »Začetnici za klavir 2« so na razpolago note (vaje) za desno in levo roko. Če izhajamo iz zgornjih stališč, bomo te vaje igrali tako, da obdelamo npr. vaje za palec desne roke in nato vaje za palec leve roke, potem vaje za drugi prst desne roke in nato vaje za drugi prst leve roke itn. Mogoče deluje ta pristop marsikateremu zapleteno in begajoče, vendar je več kot 25-letna praksa pri poučevanju klavirja pokazala, da je prav ta pristop bolj uspešen kot tradicionalni pristop k igranju klavirja.

RAZPOREDITEV TIPK NA KLAVIATURI

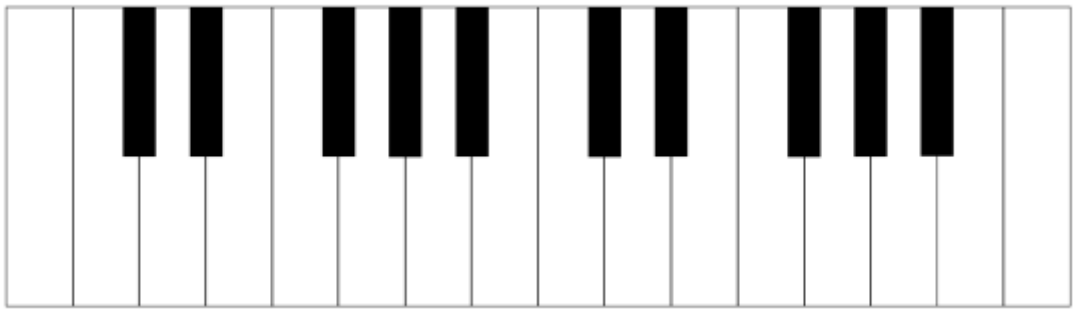

Če pogledamo našo klaviaturo, vidimo da so bele in črne tipke na enaki način razporejene. Različna razporeditev tipk se kaže edino pri skrajnjem levem robu klaviature, kjer se po navadi nahaja tipka subkontra A (pri petoktavni električni klaviaturi se začne s tipko C).

Za lažje igranje nam so v pomoč črne tipke. Začnemo igrati pri dveh črnih tipkah, na tipki »C«. Klaviatura se potem nadaljuje s tipkami D, E, F, G, A in H tako kot glasbena abeceda. Po tipki H sledi spet isti vrstni red tipk.

TEHNIKA »NON LEGATO«

Tehnika »non legato« oz. »ne vezano« je za začetnika najbolj enostavna in najbolj sprejemljiva tehnnika, ker se vaje izvajajo v počasnejšem tempu (hitrosti). Igranje v tej tehniki poteka tako, da udarjamo tipko »iz komolca« na blazinico z ene zmerne višine:

Pri tem igranju torej obstajata dve fazi: a) dvig iz komolca in b) udarec iz komolca na blazinico. Prsti so rahlo skrčeni pri tem, pazimo pa predvsem na to, da ne upogibamo (»ne lomimo«) prvega zgiba prsta:

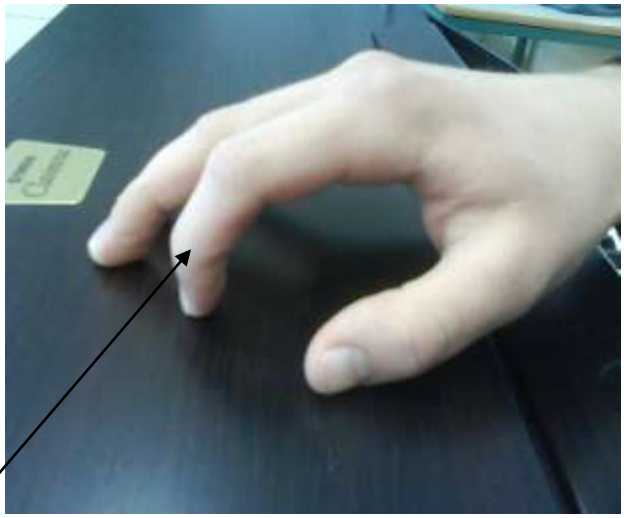

prvi zgib

udarec »iz komolca« navpično navzdol

udarec tipke z blazinico prsta

TEHNIKA »LEGATO«

Tehnika »legato« pomeni tehniko, kjer izvajamo neki glasbeni primer »vezano«, kar pomeni, da posamične note ne igramo tako, kot smo pri tehniki »non legato«, iz komolca, ampak da note »vežemo« s pomočjo prstov. Tehnika »legato« je dokaj težka tehnika in se svetuje njeno igranje šele takrat, ko so prsti nekoliko že navajeni na igranje in so mišice na rokah bolj utrjene.

Tehnika »legato« poteka tako, da na začetku udarimo tipko s prstom (lahko z višine), se dvignemo s tem istim prstom nad tipko in nato udarimo naslednjo tipko z drugim prstom. Pri tem je bistveno, da prve tipke ne spustimo, vse dokler ne udarimo naslednje, ker bomo v nasprotnem primeru slišali prekinitev tona. V kolikor vezanje pravilno izvajamo, se dva tona lepo povežeta in se ne sliši prekinitev v tonu, oz. smo uspeli »povezati« dve noti.

1. Roko dvignemo iz komolca, **2. udarimo tipko,**

3. tipko, ki smo udarili, držimo in dvignemo prst ter udarimo naslednjo tipko.

V glasbenih primerih se ta tehnika igranja označuje z lokom, ki mu rečemo »legato lok«. V spodnjem notnem primeru sta lepo razvidna loka za legato (v zgornjem črtovju za desno roko in v spodnjem črtovju za levo roko):

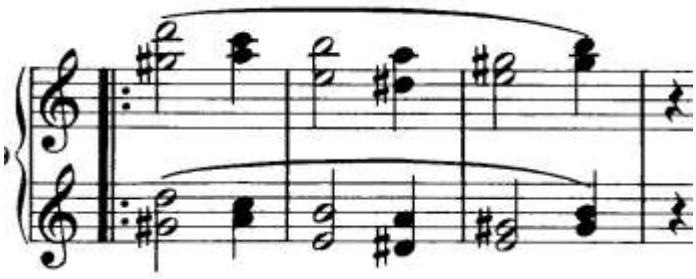

TEHNIKA »STACCATO«

Tehniko »staccato« (»kratko«) igramo skoraj na isti način kot tehniko »non legato«, vendar se pri tehniki »staccato« odbijemo od tipke in se *ne zadržimo* na tipki gor toliko časa, kolikor traje nota, tako kot je to pri igranju »non legato«. Posledično se sliši bistveno krajši ton.

V glasbeni literaturi se »staccato« označuje s pikicami nad glavo ali pod glavo od note. V zgornjem črtovju so razvidne pikice nad noto, v spodnjem črtovju pa pod noto. V enem in drugem primeru igramo staccato:

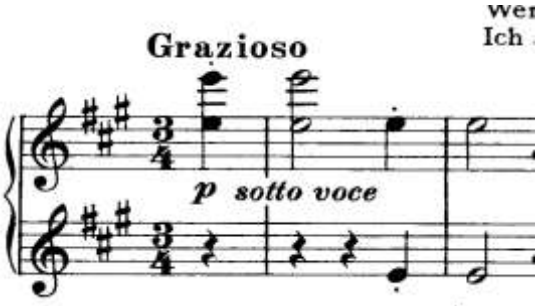

Na spletnih straneh (predvsem na Youtube) je kar nekaj uporabnih videoposnetkov, s katerih je razvidno (zvokovno in slikovno), kako igrati »non legato«, »legato« ali »staccato«. Vse kar je treba storiti, je treba poiskati spletno stran, npr. Youtube, ter vpisati v iskalno

okence »playing staccato on the piano«, »playing legato on the piano« ali »playing non legato on the piano« in bomo dobili kar nekaj dobrih videoposnetkov tovrstnih tehnik igranja na klavirju.

IGRANJE LESTVIC
(LESTVICE C, G IN F-DUR)

Lestvice igramo zato, da bi obvladali različna večja zaporedja tonov v neki tehnični vaji ali skladbi. Če se poglobimo v literaturo zlasti na področju klasične glasbe, je znanje igranja lestvic nepogrešljivo. Tudi v jazz glasbi je znanje o igranju lestvic zelo priročno.

Pri lestvicah je edini problem t. i. podstavljanja palca, katerega je treba dovolj globoko podviti pod dlanjo, da bi nadaljevali zaporedje tonov:

podstavljanje palca

Enaki problem se kaže pri t. i. prestavljanju čez palec, ko je treba nekoliko zasukati dlan čez palec:

začetek prestavljanja dlani

prestavljanje dlani čez palec

Prestavljanje se torej v C-dur lestvici dogaja takrat, ko gremo z lestvico navzdol in je treba prestaviti dlan čez 1. prst (enako velja pri levi roki pri 1. prstu, vendar ko gremo z lestvico navzgor).

Po navadi igramo lestvice posamično (z desno ali z levo roko), vzporedno (z desno in levo roko skupaj navzgor in navzdol) ter protipostopno (obojeročno navzven in navznoter). V začetni fazi igranja lestvic zadostuje posamično in protipostopno igranje lestvic.

Lestvice igramo lahko z različnimi tehnikami, torej »non legato«, »legato«, »staccato« in z različno dinamiko (tiho, glasno, naraščajoče, pojemajoče itn.). Različne tehnike pri igranju lestvic uporabljamo zaradi tega, da bi določene tehnike igranja čim prej usvojili in prav tako kot samo tehniko igranja lestvic. Uporaba različnih tehnik pri igranju lestvic je poljubna, najbolj pogosto pa igramo lestvice »legato«, torej vezano.

C-dur lestvica

Igranje lestvice z desno roko

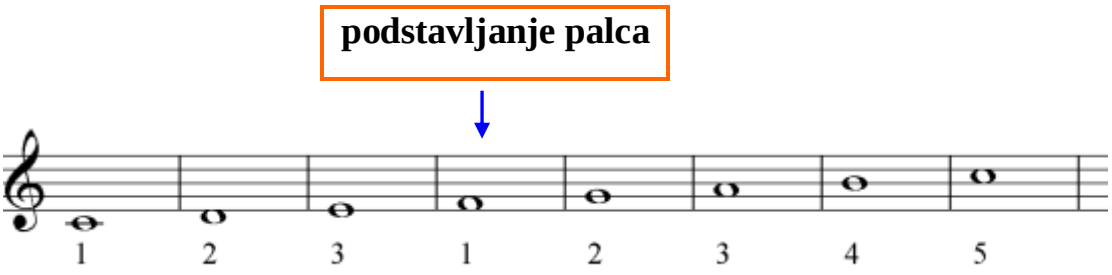

Igranje lestvice z levo roko

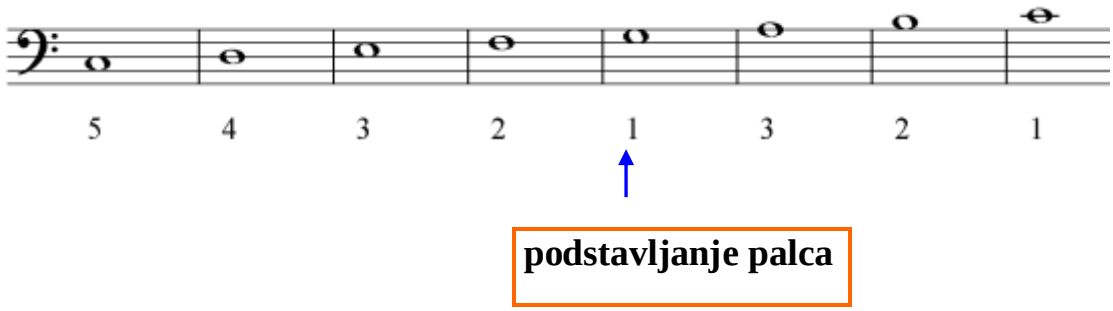

Protipostopno igranje lestvice

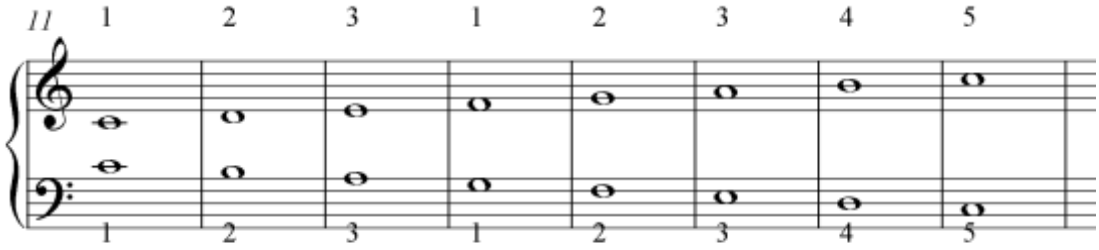

G-dur lestvica

Igranje lestvice z desno roko

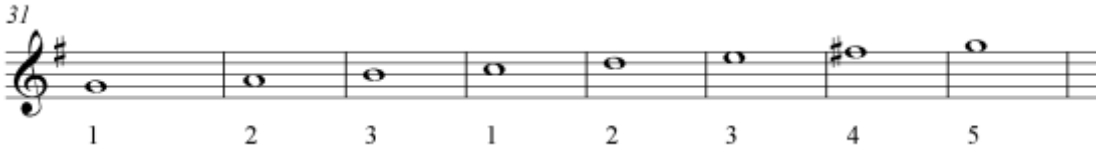

Igranje lestvice z levo roko

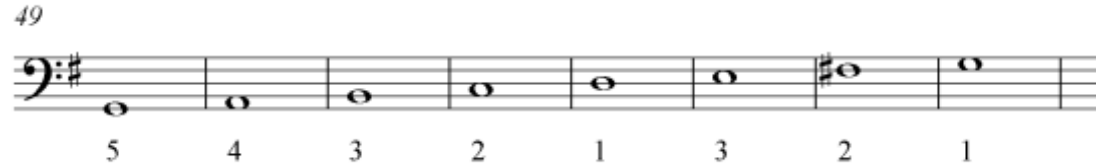

Igranje lestvice v protipostopu

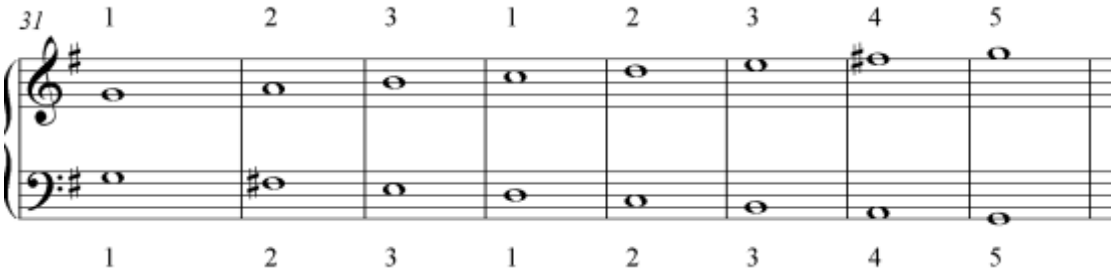

F-dur lestvica

Igranje lestvice z desno roko

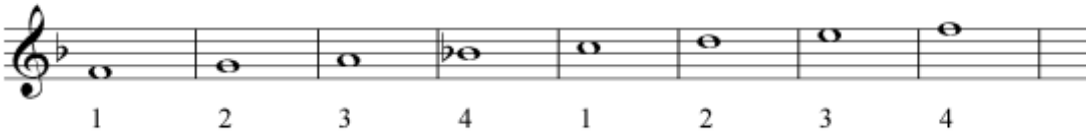

Igranje lestvice z levo roko

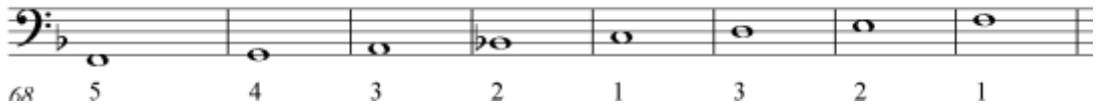

Igranje lestvice v protipostopu

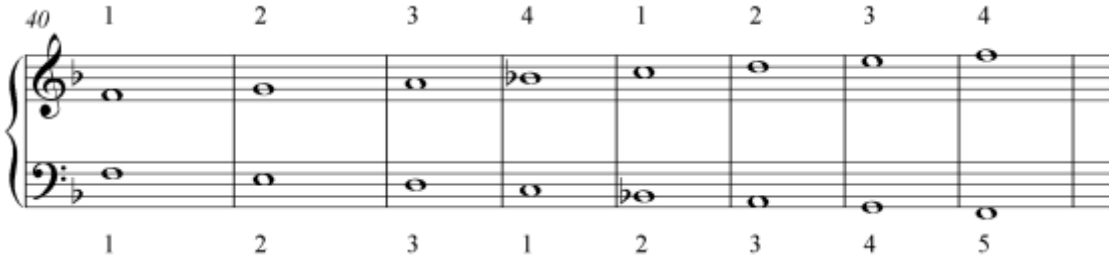

VAJE ZA DESNO ROKO

Opomba: vse vaje, etude, skladbe in notni primeri so avtorsko delo Lorene Mihelač, razen če ni naveden drugi avtor. Note so napisane s programom Sibelius 6.

Naslednje vaje so namenjene igranju z desno roko. V okvirčku je označena številka vaje, spodaj pod notami so številke, ki označujejo prst, s katerim naj bi igrali noto. Vse vaje igramo »non legato«. Črte, ki se pojavljajo zraven številke, označujejo, da igramo z istim prstom naprej.

Naj je roka pri igranju klavirja vedno sproščena.

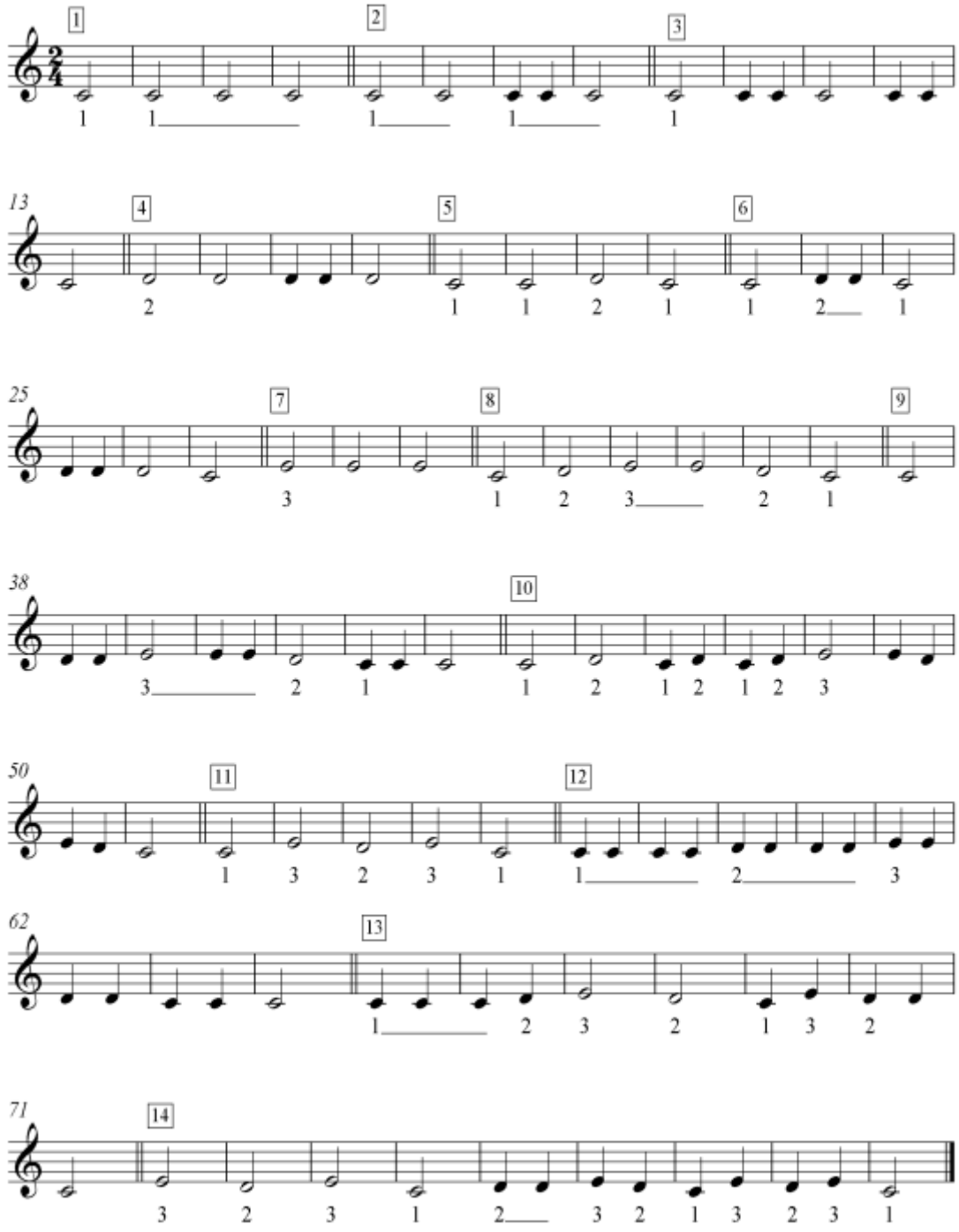
1
2
3
13
4
5
6
25
7
8
9
38
10
50
11
12
62
13
71
14

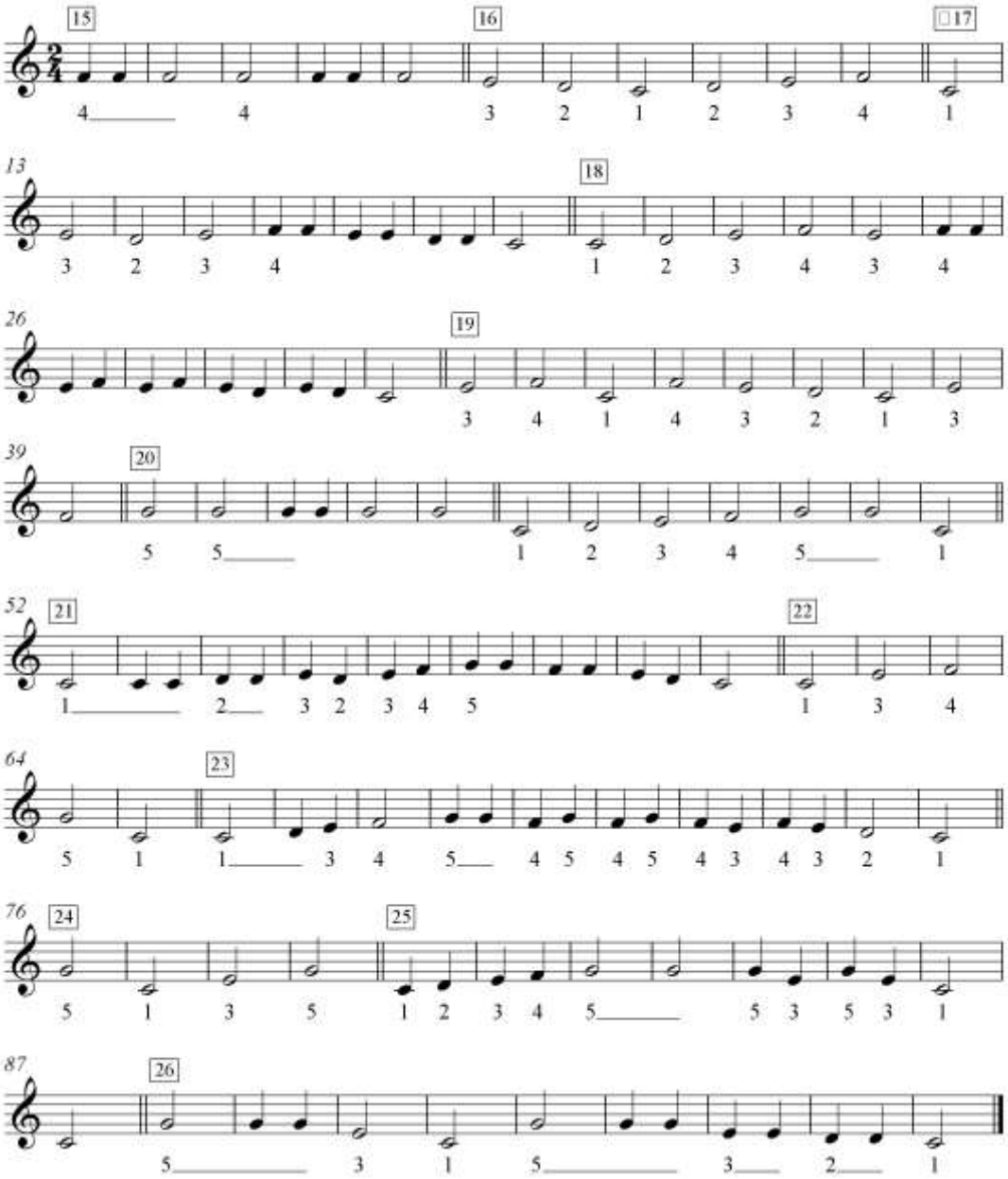

VAJE ZA LEVO ROKO

Podobno kot je bilo z vajami za desno roko, igramo sedaj vaje z levo roko. Številke pod notami označujejo prst, s katerim naj bi igrali noto. Vse vaje z levo roko igramo »non legato«.

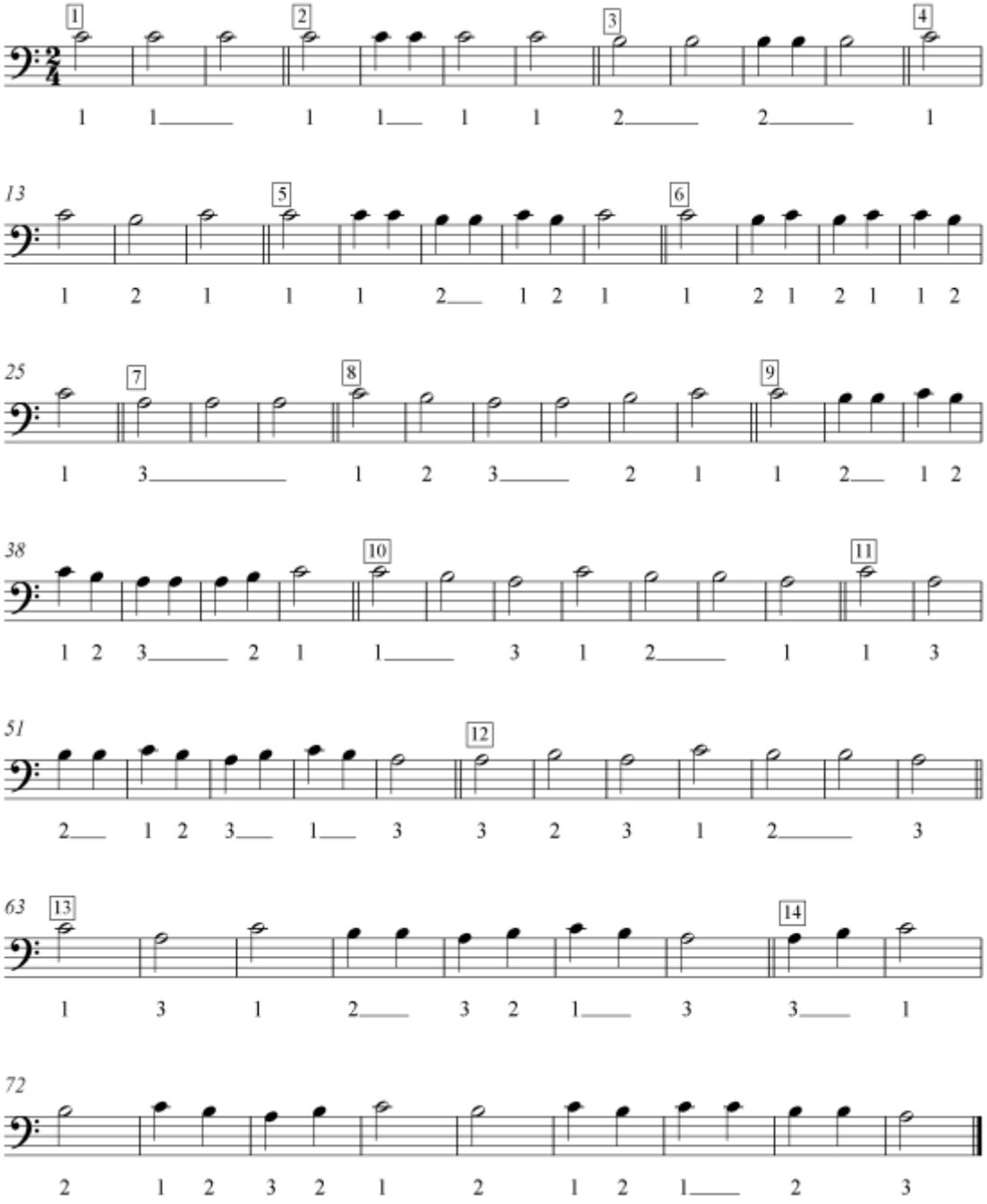

Kot je razvidno iz vaj, so note v vajah za levo roko napisane z vratom navzdol. Velja pravilo: v kolikor pišemo note do tretje črte, pišemo vratove navzgor. Na tretji črti pišemo vratove od not navzgor ali navzdol poljubno. V kolikor pišemo note nad tretjo črto v črtovju, pišemo vratove navzdol. Ista pravila veljajo za pisanje not v katerem koli ključu.

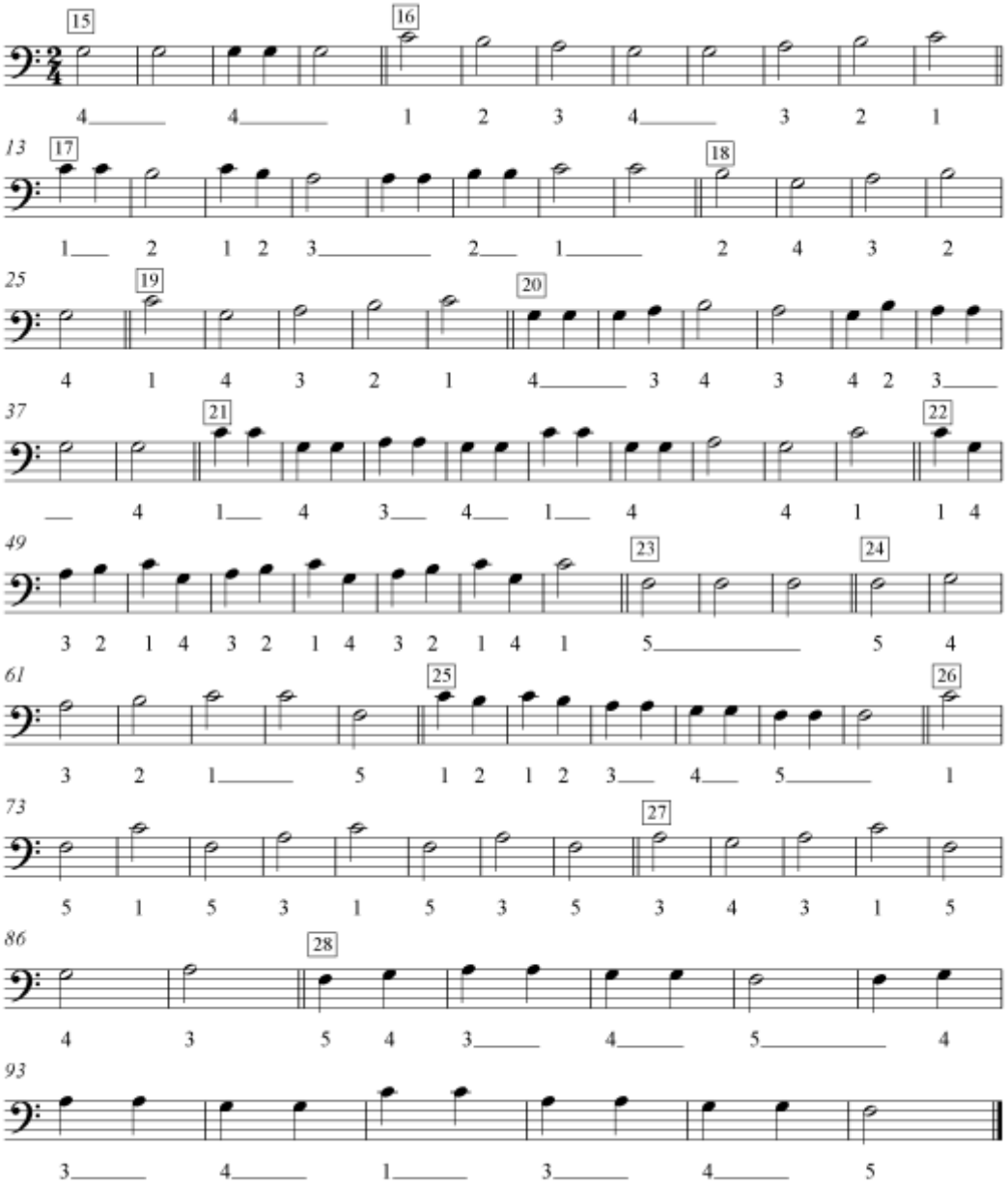

VAJE ZA OBOJEROČNO IGRANJE

Ko igramo vaje za obojeročno igranje, imamo obe roki vedno na klaviaturi gor. To pomeni, da če igra desna roka, leva roka miruje na klaviaturi in obratno. Vse vaje igramo »non legato«.

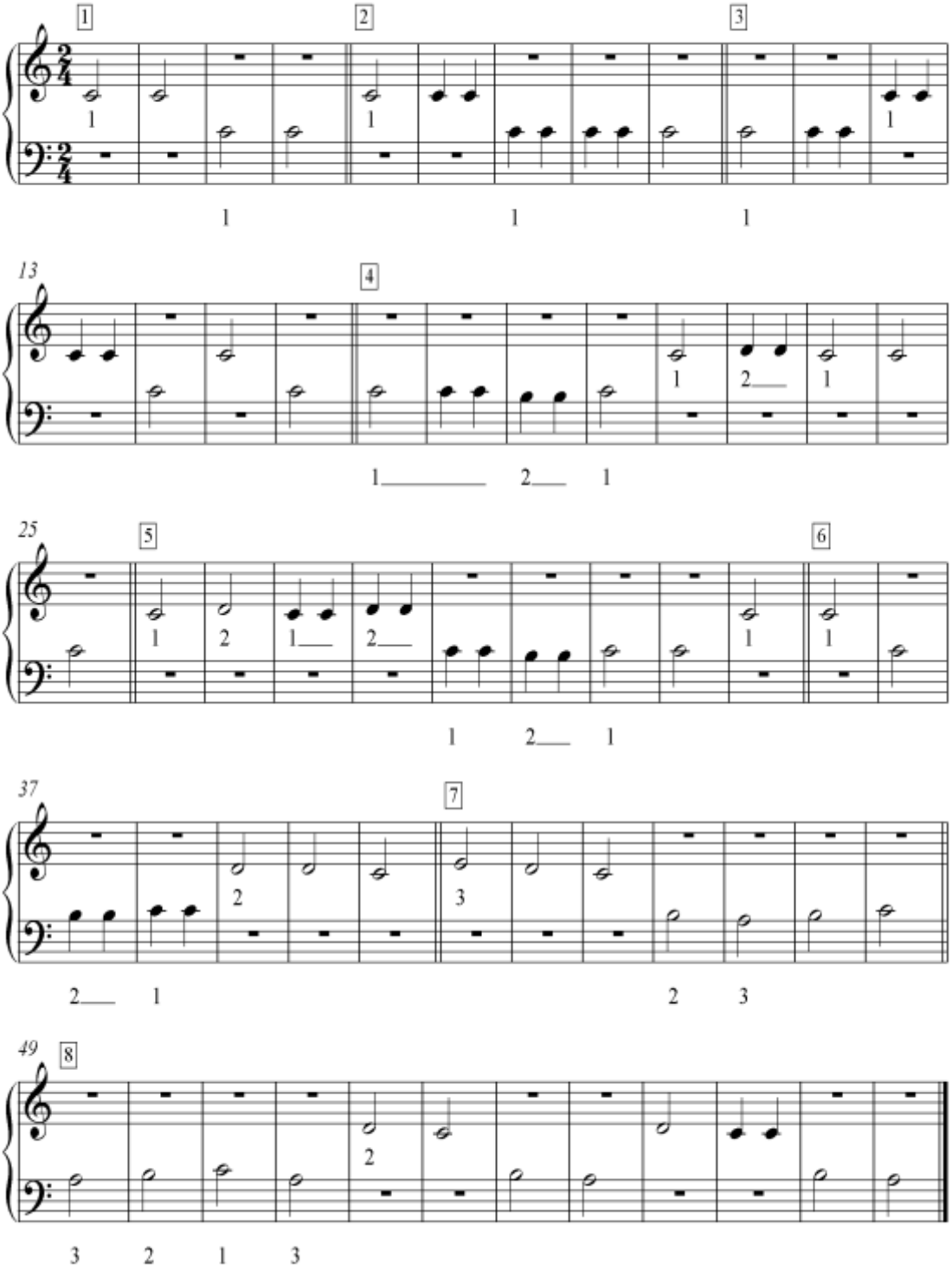
1
2
3
13
4
25
5
6
37
7
49
8

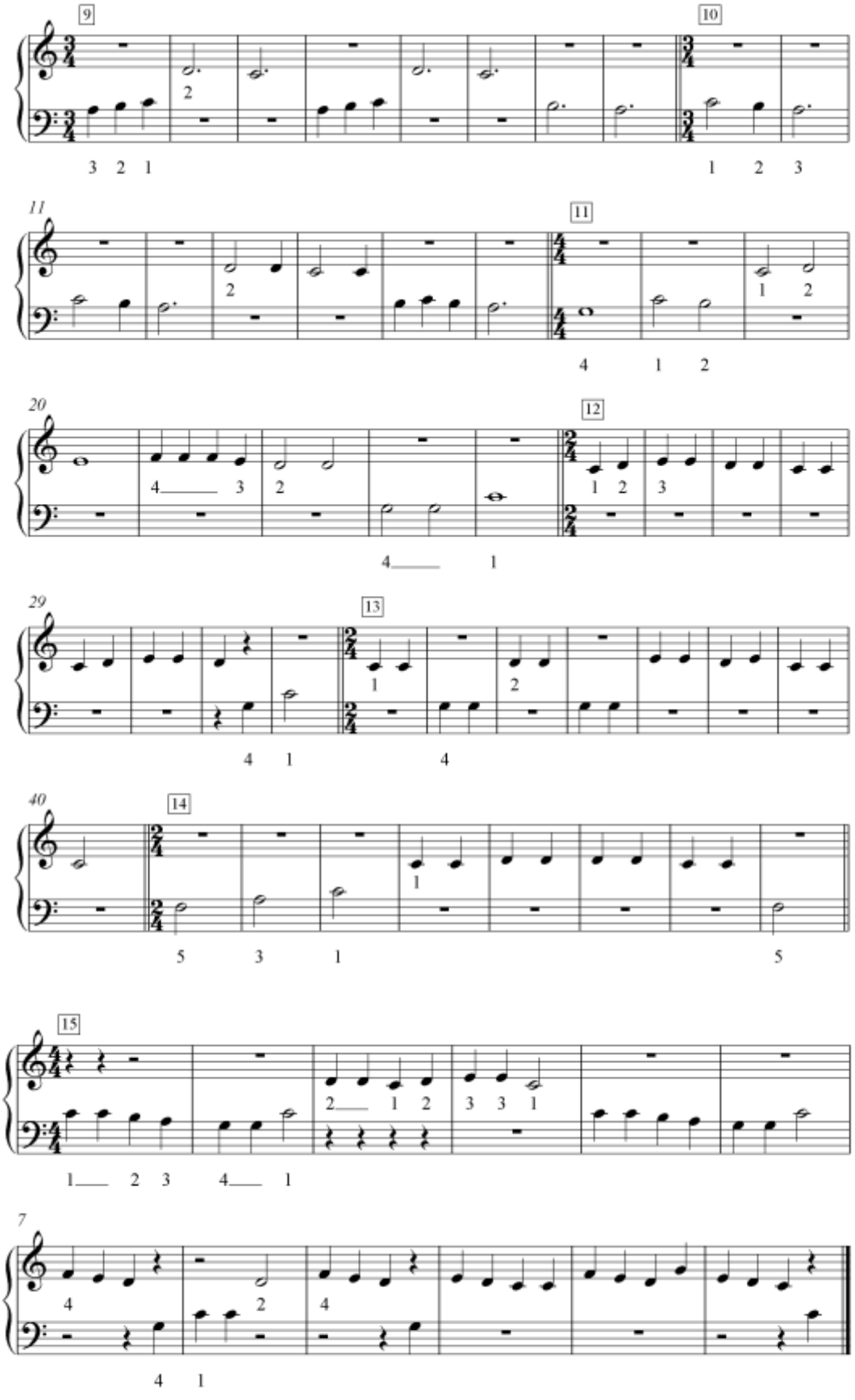
9
10
11
11
12
20
13
29
14
40
15
7

ETUDE

Etuda (po francoskem izrazu *étude*, vaja, študija – izgovorjava v slovenščini: »etída«) je kratka skladba z didaktičnim namenom izboljšati tehnično izvajalsko spretnost na solističnem instrumentu.

Potreba o tehničnih vajah za posamezna glasbila se je pojavila bistveno prej kot sam izraz »etuda«. V času razvoja instrumentalne glasbe štejemo med prve zapisane tehnične vaje tabulaturo Oswalda Holtzacha (1504–1526) »*Laufwek mit beidem Händen zu brauchen*« iz leta 1515.

Do 18. stoletja so imele etudni značaj tudi glasbene oblike, kot so npr. preludiji, toccate ali fantazije. Zanimivo je, da so bile v vsej glasbeni zgodovini etude v večji meri komponirane za instrumente s tipkami. Razmah so doživele z nastankom današnjega klavirja. Eden prvih, ki je skladbo imenoval »etuda«, je bil avstrijski skladatelj Carl Czerny (1791–1857), vendar so šele v romantičnem obdobju v skladbah npr. Chopina ali Liszta pridobile tisti značaj in pomen, ki jih imajo danes.

Med najpopularnejše etude v svetovni pianistični literaturi štejemo zbirke etud, ki so jih napisali Chopin, Rahmaninov, Liszt, Skrjabin, Debussy, Schumann.

Za zvočno predstavo klavirskih etud se svetuje poslušanje etud Czernya, Chopina ali Liszta. Večina etud je prosto dosegljiva na spletnih straneh kot videoposnetek (Youtube) ali kot mp3 datoteka. Zadostuje enostavno vpis »etude Chopin« ali »etude Czerny« itn. na spletnih straneh in bomo dobili lep seznam različnih etud.

Spodnje kratke tehnične vaje so uvod v težje etude, o katerih bo beseda šele v »Začetnici za klavir 3«. Vse etude izvajamo legato, razen če ni drugače označeno.

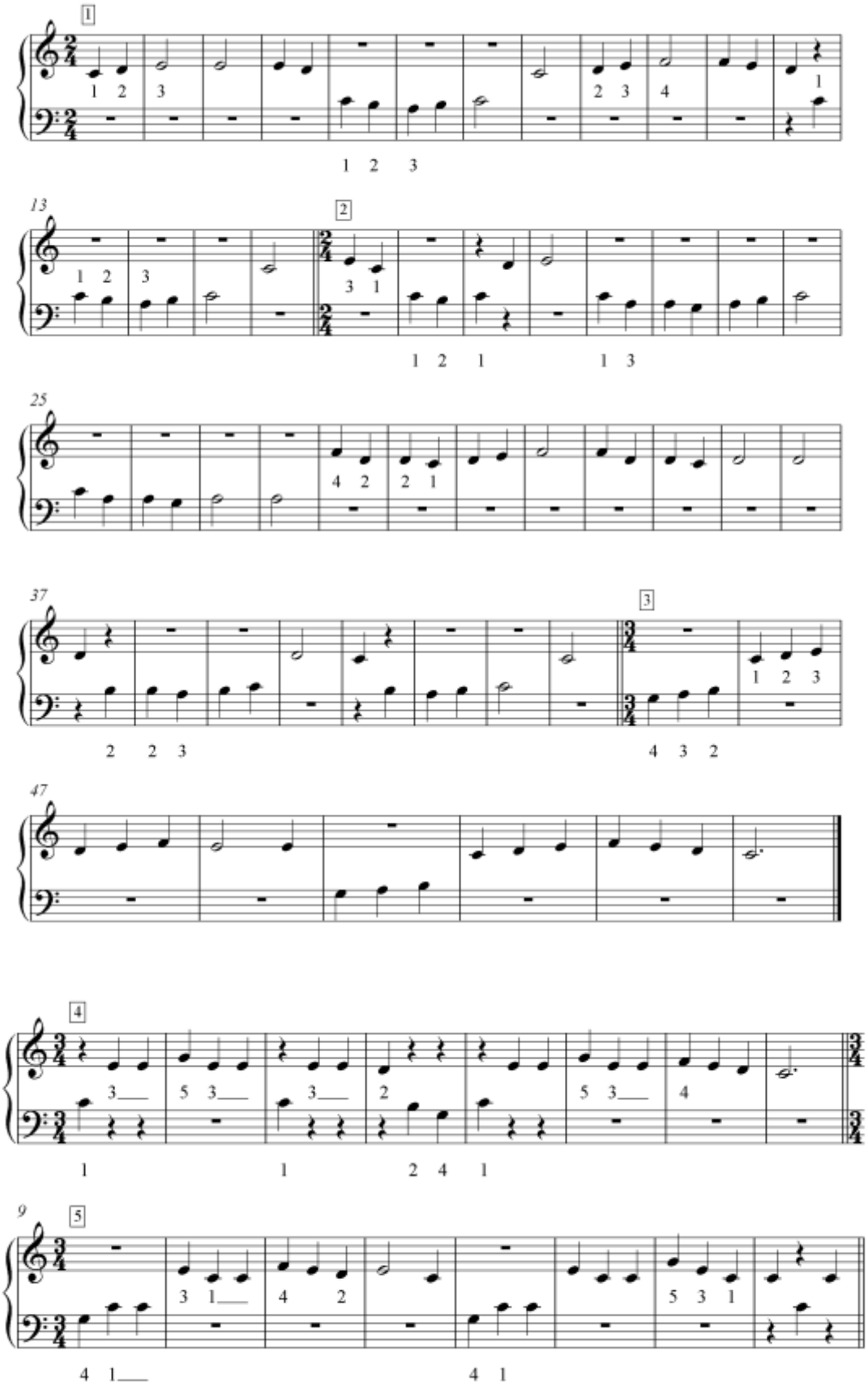
1
13
2
25
37
3
47
4
9
5

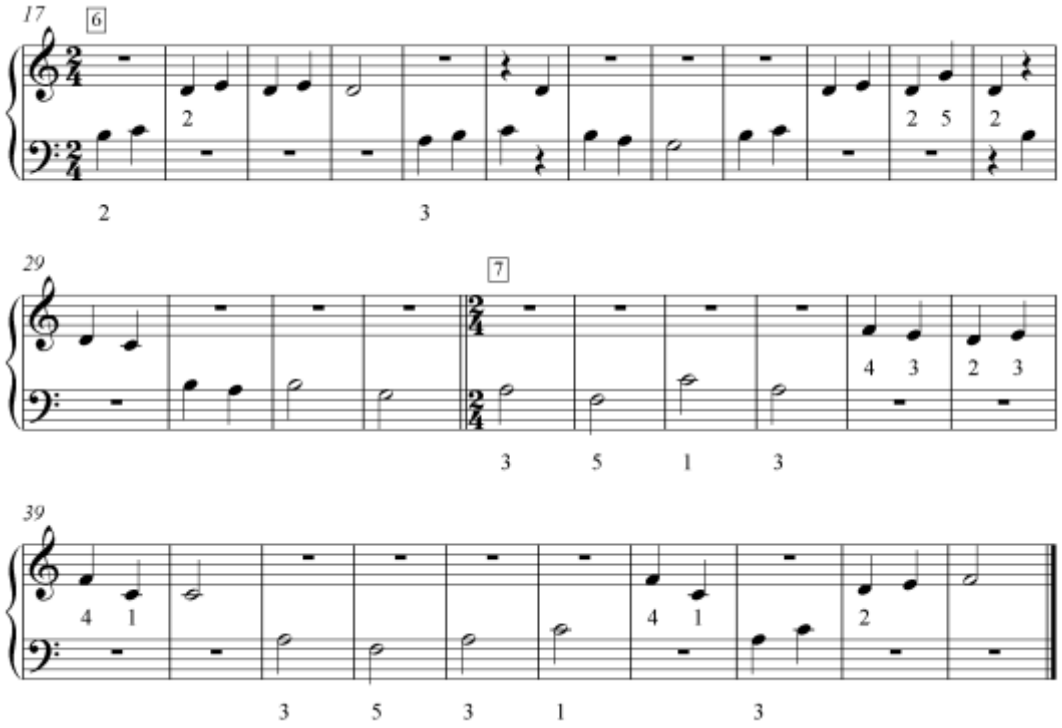

Naslednjih nekaj etud ima kot težavnostno stopnjo osminke. Eno četrtinko razdelimo lahko na dve osminki. V osmi etudi imamo dvočetrtinski takt, štejemo »prva – druga«. Prva dva takta bi torej šteli na naslednji način:

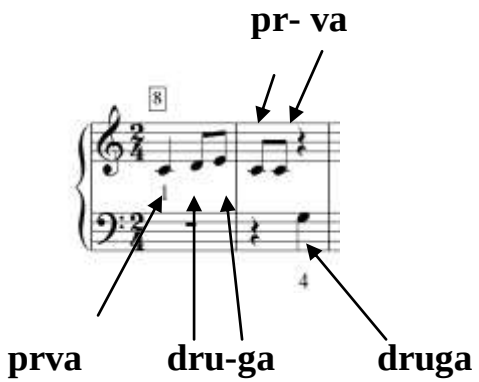

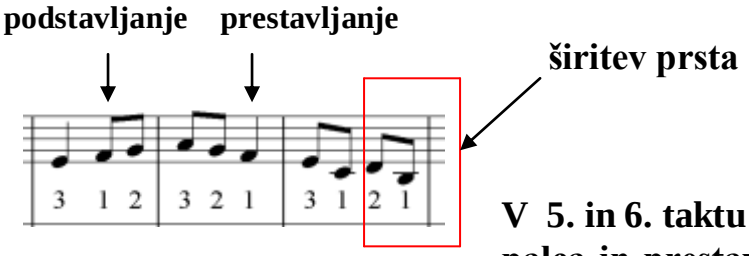

V 5. in 6. taktu imamo podstavljanje palca in prestavljanje čez palec. V 7. taktu imamo prvič širitev med prsti. Igramo vse legato, sproščeno in upoštevamo prstni red.

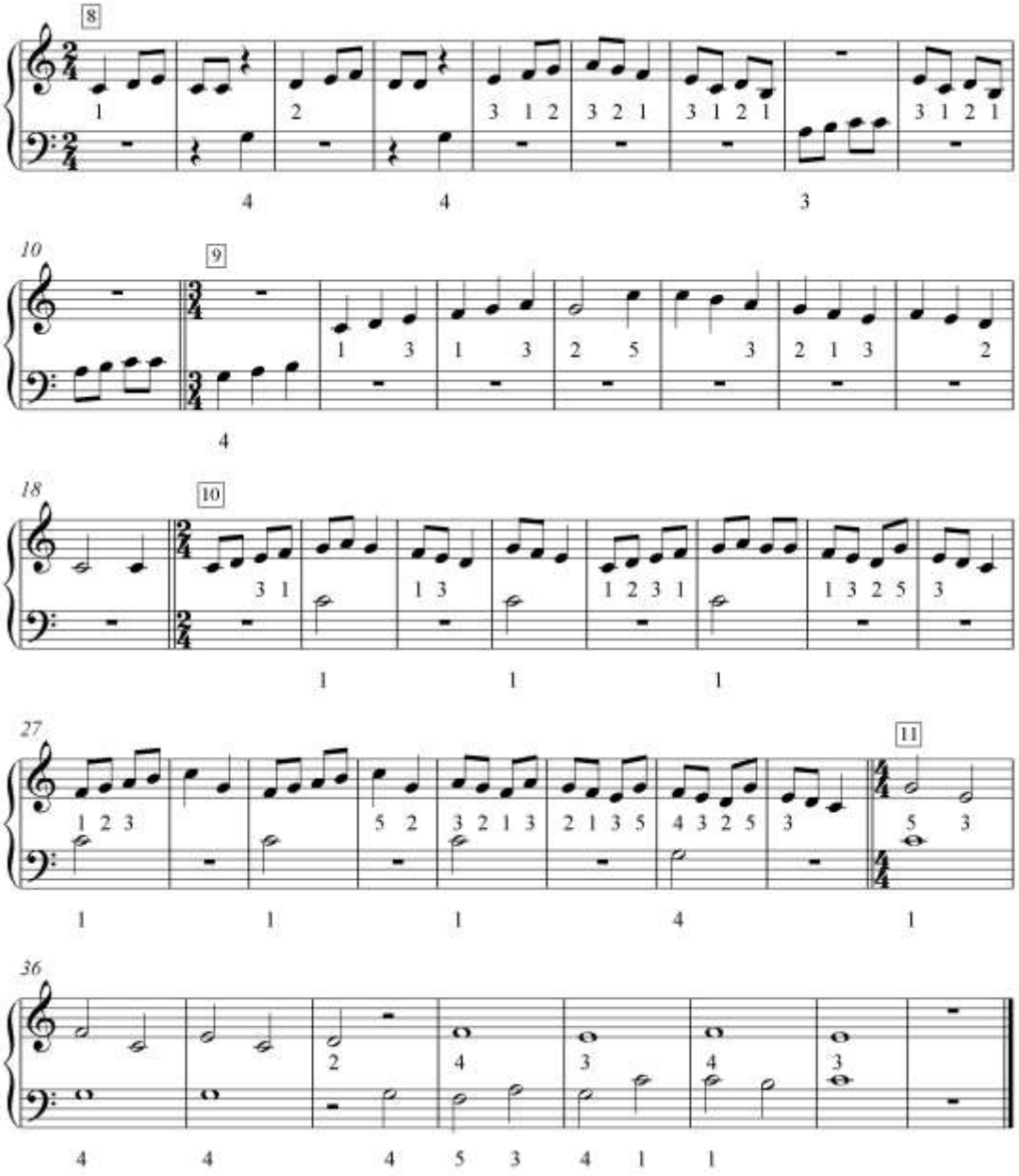

V 10. in 11. etudi imamo prvič takšen primer skupnega igranja, kjer obe roki igrata hkrati. Pravilo je: vedno igramo skupaj tiste note, ki so v navpični legi, to pomeni v 10. etudi v drugem taktu nota c1 v levi roki (polovinka) in nota g1 v desni roki (osminka).

Seveda pri tem upoštevamo vrednost not. V drugem taktu v 10. etudi igramo hkrati na začetku takta noto c1 v levi roki in noto g1 v desni roki, s tem da držimo polovinko v levi roki cel takt, dokler z desno roko igramo v tem taktu še ostale note.

LAHKE SKLADBICE

Beethoven, »Oda radosti« (priredba Lorena Mihelač)

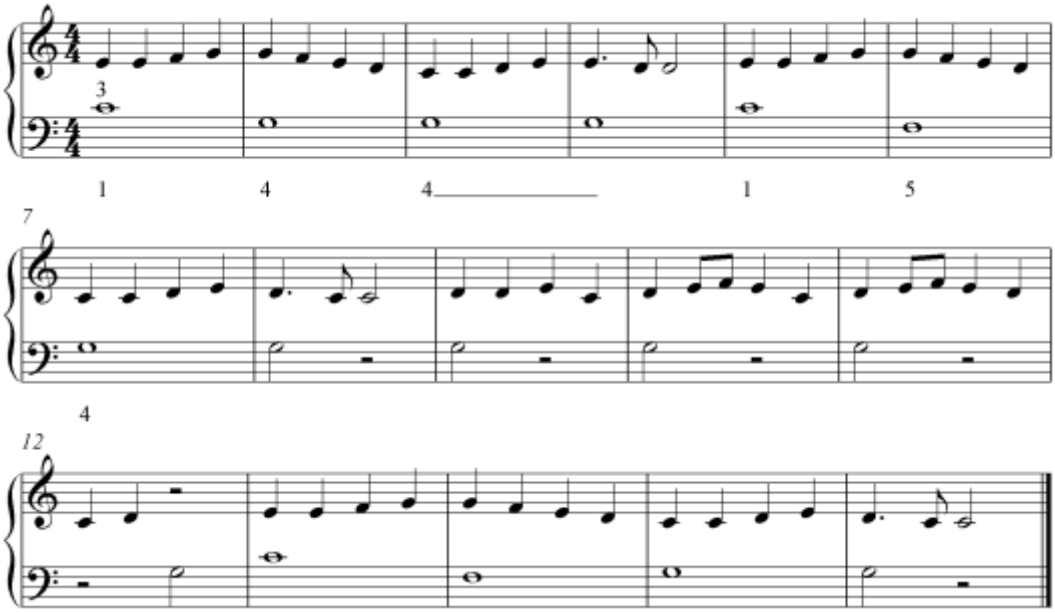

Druga skladba je napisana v ritmu valčka. Valček je zvrst plesa, v tričetrtinskem taktu, ki se pojavi koncem 18. stoletja. Sprva ni bilo najbolj primerne glasbe za valček, ker ni bilo lahko plesati v tričetrtinskem taktu. Šele ko je Weber napisal »Povabilo na ples« (1819), so našli pravi ritem, k rasti priljubljenosti pa sta nato pripomogla Josef Lanner, Johann Strauss starejši in Johann Strauss mlajši, ki se ga je prijelo ime »kralj valčkov«.

Skladba je dokaj zahtevna, ker vsebuje kar dve različni tehniki izvajanja, legato in staccato. Skladbo ne vadimo takoj obojeročno, ampak posamično, najprej eno roko in nato drugo roko. Ko se odločimo za obojeročno igranje, je najboljše vaditi tako, da vadimo po delih, npr. dva po dva takta skupaj. Z naslednjimi takti gremo šele naprej, ko smo obvladali prejšnja dva takta.

Skladba se ponavlja na koncu (»da capo dal segno al Fine« – ponoviti od znaka »dal segno« do »fine« do konca). Ponavljamo tako, da začnemo od začetka, od znaka »segno« 𝄋 in končamo pri oznaki »fine«.

Lorena Mihelač, »V ritmu valčka«

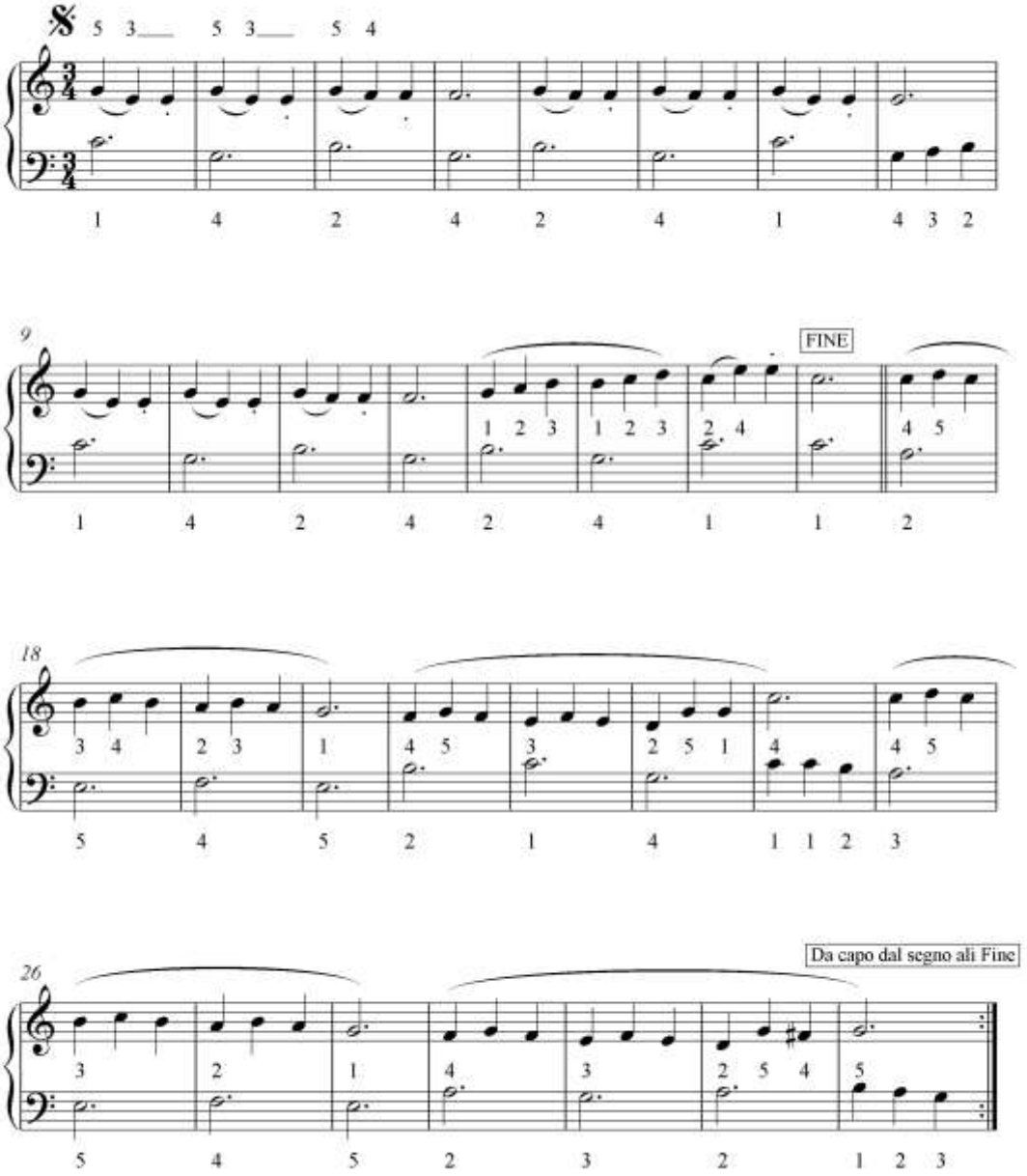

Tretja skladba je napisana v ritmu polke. Celotno skladbo izvajamo »staccato« (kratko).

Polka je nagel, živahen evropski ples, ki je nastal v 19. stoletju. Je ples češkega izvora, poznamo ga pa tudi v slovenski narodni glasbi. Znana skladatelja polk sta Johann Strauss starejši in njegov sin Johann Strauss mlajši.

Lorena Mihelač, »V ritmu polke«

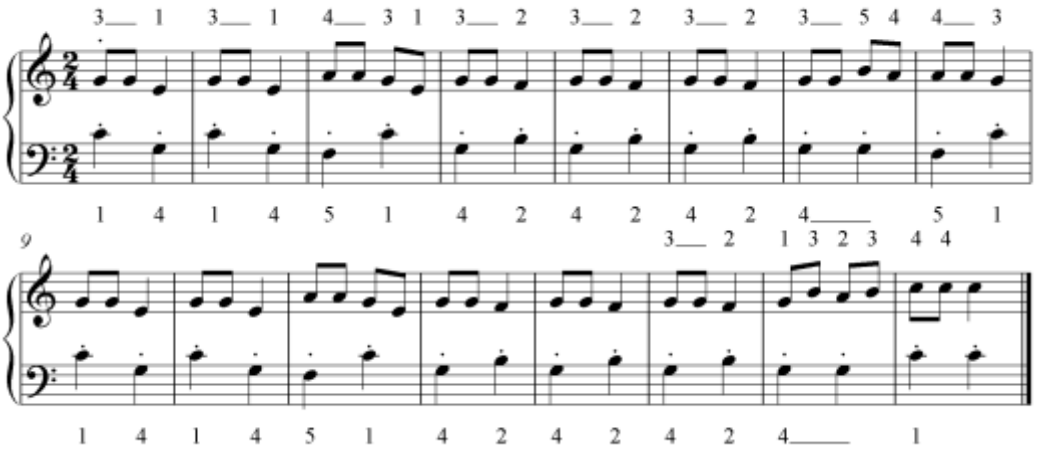

Naslednjo skladbo »Uspavanko« izvajamo legato.

Folk Dean, »Uspavanka« (priredba Lorena Mihelač)

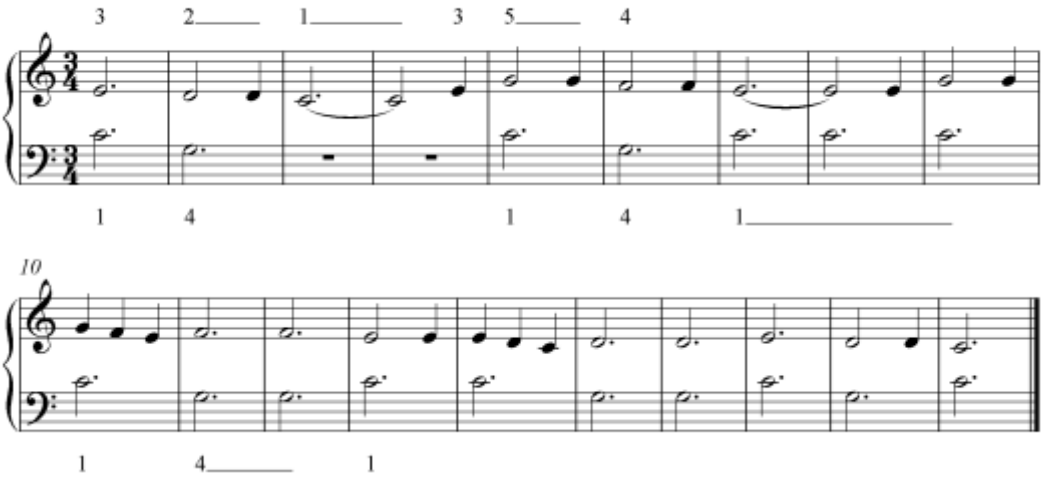

Skladba »Jingle Bells« je ena najbolj znanih skladb in ena med najbolj prepevanimi pesmimi na svetu. Napisal jo je James Lord Pierpont (1822–1893) in zaščitil kot avtorsko delo z naslovom »One Horse Open Sleigh« 16. septembra leta 1857. Ne glede na njeno vsebino, ki jo vežemo za božič, pesem »Jingle Bells« ni božična pesem.

Pesem »Jingle Bells« je prvič posnel Edison Male Quartette leta 1898. Leta 1943 pevec so tudi Bing Crosby in ženska zasedba Andrews

Sisters posneli to isto pesem pri založbi Decca. Pesem je zasedla 19. mesto na lestvici najbolj popularnih pesmi in bila prodana v več kot milijon primerkov.

James Lord Pierpont, »Jingle Bells« (priredba Lorena Mihelač)

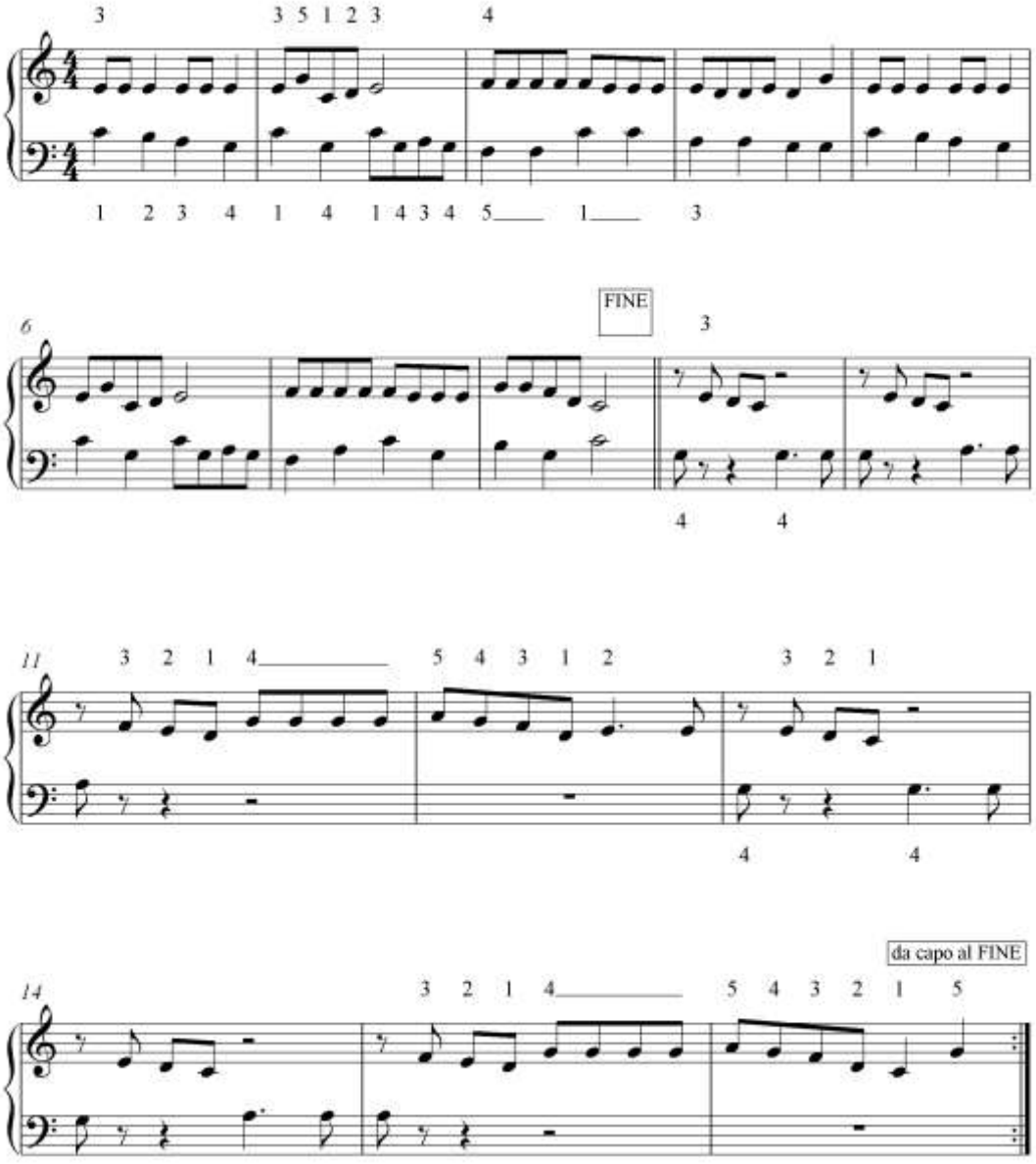

Tudi skladbo »Jingle Bells« ponavljamo od začetka (da capo) do oznake »Fine« (konec).

OTROŠKE IN LJUDSKE PESMICE

Kuža pazi (Janez Bitenc)

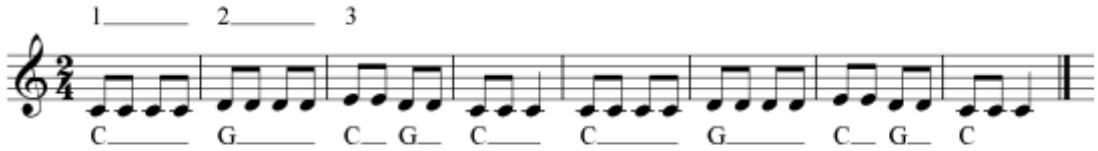

Pesem o lisici (Mira Voglar)

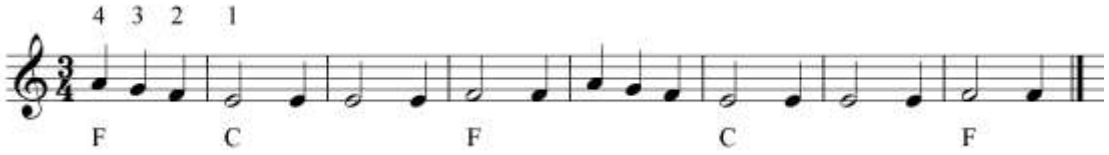

Na planincah sončece sije (Ljudska)

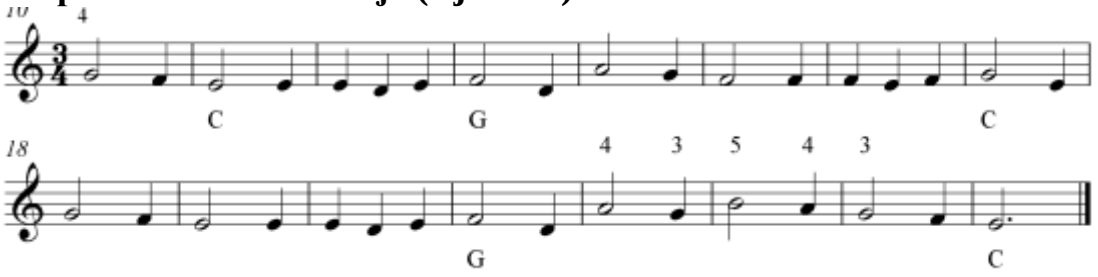

Jaz sem mala miška (Albin Weingerl)

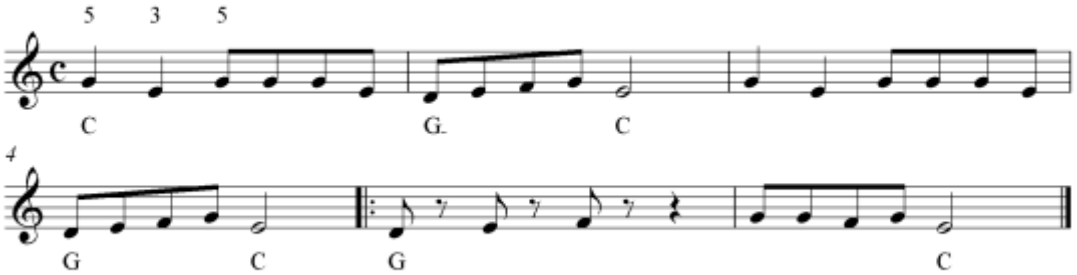

Čukova ženitev (Ljudska)

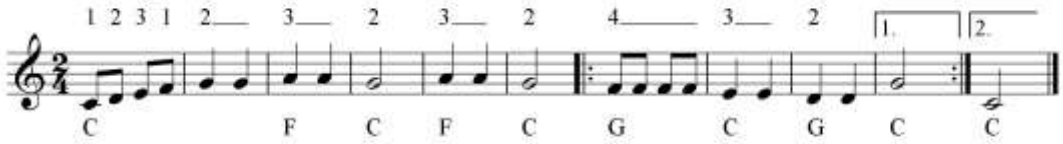

Prepelica (Franc Serajnik)

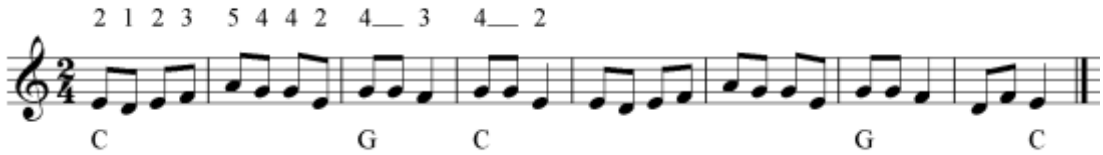

SPREMLJANJE OTROŠKIH IN LJUDSKIH PESMIC

Pesmice (otroške, ljudske ...) lahko spremljamo na način, ki je bil opisan v prejšnjem poglavju, torej samo s tistimi toni, ki so napisani pod črtovjem. Vendar spremljava, ki je bila napisana pod črtovjem kot »C«, »G«, »F«, označuje pravzaprav durove kvintakorde (glej razlago akordov v e-gradivu »Uvod v glasbeno teorijo 3). Ker pa ima kvintakord tri tone, je spremljava bistveno lepša, če spremljamo pesmico s celim kvintakordom in ne samo z glavnim tonom.

To pomeni, da našo pesmico »Kuža pazi« lahko spremljamo tudi na naslednji način:

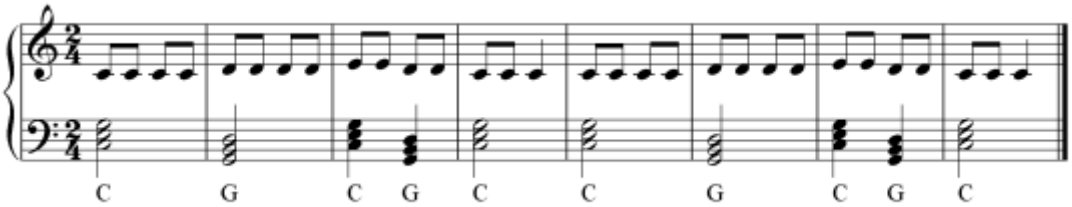

Za lažje spremljanje že napisanih pesmic v prejšnjem poglavju s kvintakordi so spodaj podane lege teh akordov na klaviaturi. Torej spremljavo »C« igramo kot »C-dur kvintakord«, ki se na klaviaturi igra na naslednji način« :

C-dur kvintakord

Spremljavo »G« igramo kot »G-dur kvintakord«, ki se na klaviaturi igra na naslednji način:

G-dur kvintakord

Spremljavo »F« igramo kot »F-dur kvintakord«, ki se na klaviaturi igra na naslednji način:

F-dur kvintakord

LITERATURA

1. **Mihelač, L. (2005). Ciciban za klavirjem. *Vzgoja*, *27*, Str. 38–39.**
2. **Philipp, G. (1976). Klavier, Klavierspiel, Improvisation. Leipzig: VEB Deutscher Verlag für Musik.**
3. **Zlatar, J. (1982). Metodika klavira. Zagreb.**
4. **Zlatar, J (). Uvod u klavirsku interpretaciju.**

(Vir: http://www.jennymacmillan.co.uk/Kazuo%20lesson.jpg)